

Oxögat

nr 3
oktober 2022

MEDLEMSBLAD • FÖRENINGEN VADSTENA-AKADEMIENS VÄNNER

BREAKING THE WAVES

Genombrott i vitt flor

Musikdramatikern Karin Westberg sällar sig till lovkören av operan *Breaking the Waves*. Josefine Mindus är helt magnifik och gör sitt genombrott. Sceniskt och sångligt är uppsättningen en njutning för öga och öra. Men vändpunkten i historien är krystad, anser OXÖGATS recensent.

Isle of Skye, Skottland. Karg, sträng miljö överförd i sparsmakad scenografi. Orkestern inkapslad i fisknät. Men musiken är inte inkapslad. Vilken fantastisk musik! Så tilltalande, dynamisk och kommenterande. Påminner om Britten men är alltigenom ny.

David Björkman gör ett konstärligt gediget, fingerfärdigt arbete tillsammans med sin orkester i tolkningen av Missy Mazzolis opera. Vilka musikdramatiska artister! Sceniskt och sångligt är samtliga en njutning för öga och öra, både manskören och solisterna.

Måste lyfta Jonah Spungins fylliga och varma baryton och Ebba Lejonclous smidiga mezzo liksom hennes sceniska närvaro i samspellet med huvudpersonen Bess. Personifierad av Josefine Mindus. Full kontroll av rösten såväl i sången som i de talade inre dialogerna. En magnifik scenisk prestation. Ett genombrott!

Regissören Ylva Kihlberg skapar fina relationer mellan berättelsens alla karaktärer och utnyttjar Bröllopsalens scenrum mycket väl. Till exempel blir scenen med Bess i den stora öppna spisen – med ljussättningen – helt magisk. Körsångarna gör fina prestationer när de skiftar gestalt från korgossar till sjömän och våldsverkare.

Tyvärr tjänar historien dåligt på att låta "the councilman" våldföra sig på Bess. Att låta våld och övergrepp ske i bakgrunden – sex i ett vitt flor – är genialiskt. Påflugen naturalism kan däremot förstöra mer än tillföra. Att lämna över skeendet till publikens fantasi når mycket djupare.

Tänk om all denna musikaliska kraft och dessa enastående artister hade nyttjats i en helt annan berättelse. Efter snart trettio år som dramatiker blir jag lika heligt förban-

"Sceniskt och sångligt är samtliga en njutning för öga och öra, både manskören och solisterna."

FOTO: MARTIN HELLSTRÖM

Sex i vitt flor är genialiskt, men påflugen naturalism förstör mer än det tillför, anser OXÖGATS recensent.

nad. Som när vändpunkten kommer då Jan ber Bess att söka upp andra män för sex. En vändpunkt så krystad och tunn. Hans motiv är oförklarligt och i samma stund tappar Jan sin mänskliga karaktär och blir ingenting.

En konstruktion av Lars von Trier för att kunna vältra sig i våldsamma sexuella övergrepp? En så svag vändpunkt kan inte ens en framgångsrik opera skyla över.

KARIN WESTBERG

Operan blev deras "break"

Först sa jag nej, men ändrade mig när jag sett filmen. Här fanns mycket plats för musik – och elgitarr!

Amerikanskan Missy Mazolli, som komponerat operan *Breaking the Waves* dök oväntat upp i ett möte med publiken på Vadstena slott. Tillsammans med Royce Vavrek som skrivit librettot. Ursprungligen var operan hans idé.

– Jag var fjorton år och filmen av Lars von Trier förvandlade mitt liv. Om vi gör opera av den kan vi resa ut i världen föreslog jag Missy. Den kommer bli vårt genombrott, förklarade han.

Han blev sannspådd; deras andra opera har turnerat till San Francisco, St Gallen, Edinburgh och är nu på väg till Paris.

– Vi har aldrig befunnit oss på ett slott förut och det är fantastiskt, fortsatte Royce. En av de största upplevelserna är närheten till sångarna och att känna direktkontakten.

Att bevittna operan på en liten scen – betydligt mindre än The Metropolitan Opera med plats för fyratusen åskådare – gav dem möjlighet att uppleva nyanserna.

– Detta har inspirerat oss, och många ögonblick har känts revolutionerande, tyckte Royce.

Radarparet Royce Vavrek och Missy Mazolli som nu arbetar med sin femte opera.

EFTER VISS TVEKAN – det tog henne tre år att skriva musiken – tog Missy Mazolli sig an *Breaking the Waves*.

– Det är en mörk värld att vistas länge i. För mig är det här en berättelse om en

kvinnas i en hopplös situation. Hon är omgiven av människor som talar om för henne vad hon ska göra. Alla agerar utifrån vad de tror är gott, men till slut leder det ändå till fördärvet.

Missy Mazolli är övertygad om att denna utsatthet är något som alla går igenom. Särskilt kvinnor. Andra talar ständigt om för dem vad de ska göra, och alla säger "olika saker".

Hon svarade också på vad som fick henne att omsätta filmen till opera.

– Det bästa med filmen var att den saknade musik. Där fanns ingen musik som talar om för dig hur du ska känna. I stället kan jag genom musiken skildra hur Bess förändras. Musiken ger möjlighet att framkalla känslor av sorg och andra starka reaktioner.

Dessutom kan publiken välja att sluta ögonen eller rikta blicken åt ett annat håll. Den behöver inte fokusera på en filmruta för att följa handlingen. Och det ger mig möjlighet att tillföra psykologiska undertoner.

– Opera, sammanfattade hon, är en plats för stora tankar. Där finns plats för alla former av konstnärliga uttryck, och ger mig chansen att sätta ett konstnärligt avtryck.

Missy Mazolli avslöjade också vem som inspirerat henne.

– Benjamin Britten, särskilt operan *Peter Grimes*. Den är en parallell till *Breaking the Waves* – om en man som kastas ur samhället på engelska ostkusten.

Men hon har också inspirerats av traditionella gaeliska sånger.

– Jag slogs av det starka känslomässiga uttryck som finns i högländerna där alla sjunger samma hymn, inte en och en, utan som en stämma när man sjunger till Gud.

Därför valde hon elgitarren som ett "unik språk".

– Jag älskar elgitarren, utbrast Missy Mazolli, i synnerhet ihop med klassiska instrument. Den hörs bara när Bess talar till Gud.

MARIA WAXEGÅRD

Rosade sångare

Få sångare har fått fler rosor i pressen än rösterna i barockoperan *Maskerad kärlek*. De sjöng också – utan masker – vid en konsert i Dormitoriet.

Hur känns det att jämföras med naturviner?

– Perfekt, vi är det, intygade sopranen Arianna Stornello från italienska Turin. Importerad av countertenoren Danilo Pastore, också från Turin.

Kritikerna var rörande ense. Bättre har en årgång som denna aldrig smakat.

– Jättefint team, fortsatte Arianna, i byxrollen som kungen Adelasio.

Efter sex föreställningar var det obönhörligt slut.

– Tråkigt, jag hade gärna fortsatt sjunga hovastroligen Telesio på Gamla teatern, menade barytonen Karl Söderström.

Edward Szost, som spelade theorb och ärkeluta i den fjortonhövdade orkestern, hade ställt samman barockkonserten.

– Jag valde musik tillkommen före och efter Pollarolo. Det vill säga av skaparen av de första riktiga operorna Monteverdi och därefter giganten Vivaldi.

Med finalen ur operan – ett fyrverkeri av röster – korade man upp buteljerna.

MARIA WAXEGÅRD

Fr v Danilo Pastore, Arianna Stornello, Lovisa Huledal, Hugo Paulsson Stove och Karl Söderström.

Sällsynt sammansvetsade tycker kritiken om de sju solisterna.

MASKERAD KÄRLEK

"Knappt en död minut"

Det bästa jag sett och hört på en operascen på väldigt länge! Det är spännigt, omväxlande och spirituellt. Musikkritikern **Gunilla Brodrej** i tidningen Expressen var entusiastisk efter att ha upplevt Maskerad Kärlek på Vadstena Gamla teater. "Den är inget mindre än succé". Hon fortsätter:

Clara Svärd regisserar med humor, hjärta och hjärna. Hon upplöser gränsen mellan dike och scen. Nina Sandströms kostymer är en fröjd för ögat. Sångarna påminner om ett utsökt urval naturviner med djupa smaker.

Det svänger om Mariangiolas Martellos barockorkester. Och tonsättaren själv, Pollarolo, verkar som om han aldrig fastnar i sitt eget väljud. "En sådan här sammansvetsad sång- och orkesterensemble får man faktiskt sällan uppleva på operan", menar Brodrej.

Två ögonblick etsar sig fast; en violinist som nästan omärkligt rör på läpparna synkront med sångolisterna och en hudlös farväl-aria till pizzicato-komp. "Det är inte alla sångare som kan hålla en flaska gift i ena handen och publiken i den andra", tycker Brodrej.

Karin Mobergs varma sopran och countertenoren Danilo Pastores magnetiska scenpersonlighet väljs särskilt ut - i denna oväntat roliga barockfest, där maskspelet och låtsasleken är det viktiga. Översättarna Guiseppina Penta och Ture Rangström får också beröm för att helt naturligt inte lyft fram härskares möjlighet att byta hudfärg på sina undersåtar.

Summa summarum; inget för veklingar, men även om man sitter obekvämt är akustik och ljus perfekt i den "sötaste" teater man sett!

STJÄRNGLANS

Vad tyckte publiken?

Oxögat ställde frågan till några Vänner efter nypremiären av *Il colore fa la regina*. De delade ut upp till fem stjärnor!

★★★★★

Margareta Grahn, vän sedan 15 år:

– Absolut bland det bästa jag sett! Fantastisk story! Sångarna var superbra och orkestern likaså. Bara synd att det gavs så få föreställningar.

Margareta Grahn

★★★★★

Sven-Erik Hallbeck, tidigare mångårig styrelseledamot av Vadstena-Akademien:

– En av de bättre operorna! Fantastiska musiker och sångare! Rolig och underhållande. Tänkvärd. Den hade både djup och var en typisk vis-selblåsare. Detta var ju enda sättet att få fram sin talan.

Sven-Erik Hallbeck

★★★

Lotta Zacharias, teaterproducent:

– Härlig musik, lustfyllt och roligt gjort! Men svårt att reda ut vem som är kär i vem. Inte i topp men medelbra.

Lotta Zacharias

BAROCKEXPERTEN

Så går jag på skattjakt i arkiven

Han är expert på att leta efter noter från svunna tider. Musikförläggaren Holger Schmitt-Hallenberg avslöjar hur han går på skattjakt i arkiven. De svämmer nästan över av barockens operor – många med kort livslängd.

ALDRIG HAR DET producerats så många operor som i Italien under barockens tid. Landets otaliga teatrar krävde ständigt nya operor. Därför hade även framgångsrika kompositioner ett relativt kort liv.

Denna massproduktion leder till att världens bibliotek och arkiv hyser en nästan oöverblickbar skatt av musik som ingen hört på århundraden. Ännu skrapar vi bara på ytan.

Hur gör man då för att hitta den bästa okända barockmusiken? Alla fantasiska verk som sett dagens ljus de senaste åren visar att det lönar sig att gräva i arkiven.

Letar jag efter arior som en sångare ska sjunga på en konsert eller skiva? Eller vill jag publicera en ny operaedition? Och hur attraktiv anses arian i dagens kulturella landskap? Arias av Antonio Draghi har i dag ingen chans mot Händels Greatest Hits.

Vad man kan göra är att hitta en koppling till en berömd kollega. Så upptäcktes till exempel operor av Nicola Porpora som var Händels rival i London.

Ett beprövat sätt är att titta på repertoaren hos historiska sångstjärnor. Ett annat sätt är att lägga fokus på spännande figurer, städer, händelser osv. Man kan också jämföra hur olika kompositörer tonsatt samma text.

KOMPOSITÖREN SÅGS UNDER barocken mer som en hantverkare. De stod ganska långt ned i den musikaliska hierarkin – och på lönelistan. Till detta kom alla notkopister. De såg till att skriva av de bästa ariorna ur operan – som publiken just hade hört- och sålde noterna på gatan efter föreställningen.

Dessa souvenirer hittar man nu i gigantiska mängder i våra musikarkiv. De är ofta ganska ogenomträngliga eftersom både kompositörens och verkets namn ofta saknas. Då krävs det ett noggrant detektivarbete för att spåra kopistens handstil, papprets vattenmärke och andra små indikatorer.

Hur uppfattades och mottogs dessa barockoperor av dåtidens publik? Många verk som var stora publiksuccéer går absolut inte hem hos oss idag.

Det första steget blir att läsa repertoarlister, operalexikon, biografier osv. Ofta snubblar jag över en titel, en anekdot, en spännande förbindelse med en stor kompositör som gör att jag vill veta mera.

IBLAND FALLER ALLA bitar på plats. I den fantastiska *A New Chronology of Venetian Opera and Related Genres* – som är min husbibel – fann jag att Teatro San Giovanni Grisostomo i Venedig uruppfört ett drama av Carlo Francesco Pollarolo den 30 januari 1700. Titeln lät spännande: *Il colore fa la regina* och den knapphändiga informationen

Originalaffischen till *Il colore fa la regina* från år 1700.

gjorde att jag ville veta mera.

... en kung som kunde ändra hudfärgen på sina undersåtar från svart till vit ... ett monster dubbel så stor som en elefant...

Det här kunde bara vara en opera skriven för Venedig, vars rikedom grundade sig i handel med Afrika och Asien. Att man hade väldigt lite fakta om platsen komparerades med mycken fantasi. Men vissa kinesiska geografiska namn tyder på att librettisten Matteo Noris läst en guide över "globo terreno" av Ludovico Passerone.

Är inte ämnet otroligt relevant för vår tid? När vi pratar så mycket om att låna attribut från andra kulturer? När frågan om identitet har skiftat från kön till etnicitet och ras? Huruvida hudfärgen avgör om vi lyckas eller misslyckas i livet?

RISKEN ÄR ATT en opera från 1700 förstärker en förlegad eurocentrisk världsbild. Därför måste jag läsa librettot. Under barocken trycktes alltid ett texthäfte till operaföreställningarna i ganska stora upplagor, medan partituren nästan aldrig trycktes.

Lyckligtvis finns det digitala databaser och en av de största är internetculturale, som samlar digitala kopior av gamla italienska dokument från hela världen. Där fann jag en länk till ett libretto av *Il colore fa la regina* i den fantastiska Albert Schatz collection i USA.

Men det visade sig att handlingen var så komplicerad och Matteo Noris italienska så invecklad att jag bad en vän i Zürich att skriva rent och översätta det hela till

Holger Schmitt-Hallenberg visar att det lönar sig att gräva i arkiven.

engelska.

Den viktigaste databasen för musikkvetare är det gigantiska RISM-indexet. Det står för Répertoire International des Sources Musicales och berättar helt enkelt vad som finns var. Men databasen kände inte till *Il colore fa la regina*.

I min husbibel av Selfridge-Field fanns det en uppgift om två stora internationella lexikon (*The New Grove Dictionary of Music* och *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*) där man kan hitta biografiska artiklar över var de överlevande verken är bevarade. Där stod "Score in CS-K" vilket betyder att partiturmanuskriptet ligger i Cesky Krumlov utanför Prag.

JAG BESTÄLLDE EN reproduktion av de tjeckiska statliga regionalarkiven, vilket krävde ytterligare en större investering. Efter några veckor fick jag manuskriptet som pdf. Det är något alldeles enastående att ögna igenom ett sådant manuskript för första gången och ta del av helt "orörd" musik.

Jag kände igen handstilarna i manuskriptet. De var professionella skrivare vid en av Venedigs notkopieringsverkstäder. Transkriberingen av musiken gick lätt. Men Pollarolo har en mycket personlig stil och recitativet är ofta ganska harmoniskt avancerade. Ofta frågar man sig om kompositören eller kopisten gjort något fel eller att man bara inte begriper.

Den tidiga barockoperans struktur är otvetydigt annorlunda än en opera seria ur högbarocken, som t ex Händel skrev i London. *Il colore fa la regina* finns många korta arior, ofta med bara generalbas, och många duetter och ensambler, även några komiska inslag. Det gör att handlingen flyter på ganska raskt och att operan är väldigt omväxlande. Först när jag fick översättningen av librettot förstod jag fullt ut vilken otrolig handling det är.

Jag var rädd att själva musiken skulle vara den svaga punkten. Men det var en magisk upplevelse när rummet fylldes av musik som ingen hört på över 300 år. Allt lät spännande och bra.

I somras var det alltså världspremiär och nu finns verket tillgängligt på mitt lilla notförlag *Gran Tonante* – efter nära fyra år av detektivarbete.

HOLGER SCHMITT-HALLENBERG

Förkortad version av artikel i programhäftet till föreställningen *Il colore fa la regina*.

Skiwtips

Missade ni cembalisten Mariangiola Martello i somras eller vill ni höra mer? Här kommer ett hett tips från musikradion. Lyssna på det nya skivalbumet *Boccherinis dröm!* Det fick fyra av fem möjliga radioapparater i Musikrevyn. Juryn blev både "förtrollad" och föll "i trance" över denna barockmusik på gamla instrument. Med charmfull musik av den galante Luigi Boccherini lyckas Mariangiola Martello och hennes medspelare cellisten Mime Yamahiro Brinkman få lyssnarna att bege sig till Toscanas böljande landskap.

ORDFÖRANDEN HAR ORDET

Vilken barockpärla!

Brittsomaren har skänkt gyllene dagar. Men helst vill jag minnas den riktiga sommaren. Tack, kära Vänner, för alla möten som äntligen kunde bli av! För första

Ordföranden Eitan Bratt flankerad av hedersledamoten och tidigare ordföranden Magnus Vahlquist vid årsmötet.

gången möttes vi på Asylen i Vadstena och kunde njuta av atri-umljuset och testunden. Se bilden här ovan!

Sedan en sprakande och musikalisk fest. Som vi sent ska glömma. Vad gör det att bänkarna saknar ryggstöd? Gamla teatern är en pärla. Den hade en barock lyster som får de andra slottsteatrarna att blekna. *Maskerad kärlek* var inte bara en dörröppnare till en scen som varit tillsluten en tid, utan en lysande invit till en kompositör som fallit i glömska. Läs gärna om detektivarbetet bakom fyndet.

Operan på slottet *Breaking the Waves* innebär genombrottet för våra unga sångare. Vilken glädje att kunna stödja de främsta med våra stipendier! Det skedde åter i Klosterkyrkan – där en konsert lyfte fram deras enastående kvaliteter. Nu med sång, klarinett och orgel i folkloristisk ton.

Ett särskilt tack till organisten Beatrice Paping och vår sångerska Millan Bäckström som sammanställt detta fantastiska program. Men också till vår guide Viveca Sörensen för hennes inblick i kyrkokonsten.

Vändagen samlar alltfler. Att kunna mingla vid Vätterns strand på folkhögskolan mötte allas uppskattning. Inte minst av stipendiaterna, bjudna till bords av vår generöse ledamot Rune Gyllander och Jan Schönberg, medan ordföranden svarade för skålen.

Hoppas att vi ses snart igen. Närmast till en modern opera i reaktorhallen i Stockholm *The Tale of the Great Computing Machine*, och nästa års beställningsverk *Andefabriken*. Senaste nytt hittar ni alltid på vår hemsida. Allt får dessvärre inte utrymme i vårt uppskattade OXÖGA!

ETTAN BRATT
ordförande

VÄNDAGEN

"Sommaren när den är som bäst"

Ute blåste sunnanvind och inne i Klosterkyrkan i Vadstena susade skogen när Vännernas stipendiater svarade för ännu en av sommarens succéer. I folkton.

– Stort och samtidigt intimt, tyckte barytonen Jonah Spungin om kyrkorummet som lät hans mäktiga röst klinga ut och "komma tillbaka" i en säregen efterklang. Vilken lycka, detta får man sällan uppleva som sångare!, utbrast han.

Vännerna var också djupt gripna av dessa uttryck för sägen, saga och folkstro som inspirerat britten Ralph Vaughan William till *Silent Noon*, men även en av Tostis många folkloristiska sånger, *Ideale*, framförd med bravur av Spungin.

– Jag är genuint lycklig över att få uppleva Klosterkyrkan, förklarade stipendiaten **Jonah Spungin** som fyllde kyrkorummet med sin mäktiga stämma. Han har medverkat i oratorier över hela Kanada och är knuten till operakompaniet i Toronto. Pengarna gav honom möjlighet att pröva operascener i Skandinavien.

– Jag gillar ordning och reda! Och jag gillar produktionsarbetet som kontrast mot musicerandet, förklarade stipendiaten **Olov Nilsson**, gitarrist som funderar på att byta karriär.

– Jag mår bra av att vara här, konstaterade stipendiaten **Lovisa Huledal**, om framgångarna i Vadstena. Glad över ett tillskott i reskassan. Solistkarriären, efter att hon utsågs till Christina Nilssonstipendiat i fjol, skulle närmast föra henne till "Christinagatan" i Ljungby och sedan till konserten med Norrköpings symfoniorkester, där hennes fylliga och intensiva röst gjorde stor lycka i alerta tolkningar av Händel, Mozart och Rossini.

– Jag valde att spela orgelmusik av Oskar Lindberg för hans förankring i svensk folkton. Hans "finale" kom till när han vistades om sommaren i Dalarna 1924, berättade organisten **Beatrice Paping**, som har katedralorgeln i Klosterkyrkan som sitt hemmainstrument.

Att det går att upprepa en succé visade vändagen i augusti då molnen skymde solen men sommarnattens tonsättare Hugo Alfvén satte tonen. På lätta fötter dansade hans *Vallflicka* fram i Bergakungens sal. Här utnyttjade organisten Beatrice Paping orgelns rika palett av stråkstämmor och flöjter i ett arrangemang av Gunnar Idestam.

Mezzosopranen Lovisa Huledal strålade i en av tonsättarens mest sublimes sånger *Skogen sover*. Klarinettisten José Luis Relova Gallego förde däremot tankarna till spanska nätter i en subtil tolkning av Béla Kovács hyllning till *Manuel de Falla*. Han briljerade också i Joseph Horowitz långsamma sats ur *Sonatina* för klarinett och piano.

Med all den destruktiva passion som Jules Massenets utvunnit ur Goethes roman Werther bländade Lovisa Huledal publiken i arian *Va! Lasse Couler mes larmes*. Finalen sattes av Oskar Lindberg och Beatrice Paping, som målade med orkesterns fullmogna färger på katedralorgeln ur *Sonata i g-moll*. Programmet hade sammanställts

– Jag gillar det oväntade – som alltid finns i nutida musik- och surströmning, förklarade stipendiaten **José Luis Relova Gallego**, från vallfartsorten Santiago de Compostela som just avslutat sin master i Piteå. Han blev glatt överraskad och förklarade: – Utan klarinetten hade jag inte blivit den jag är och allt beror på att jag hörde Prokofjévs *Peter och Vargen* som liten.

Mor och son. Janice Spungin, mor till barytonen Jonah, kom hela vägen från Kanada för att vara med om sonens första framträdande i Europa. – Jag tog ett långskott när jag sökte till operan i Vadstena, förklarade Jonah, nu vill jag gärna bli kvar i Sverige. Folk är ärliga och generösa!

– Jag har mest sjungit muntra bondflickor, detta var min första stora roll i Sverige, konstaterade stipendiaten **Josefina Mindus**, som gladdes över framgången och pengarna som ska gå till sånglektioner. Arbetet med operan var enormt utmanande. – Jag hade nog helst suttit på café och ätit pannkakor, men att jobba med Jonah var lätt. Vi jobbade inte mot utan med varandra!

Far och dotter. David Björkman, dirigenten av *Breaking the Waves*, hade tillägnat dottern (som spelar trumpet) ett helt ny komposition *Clear bright white skies* som framfördes vid en separat konsert i Klosterkyrkan. – Världigt fint, jag kände de snöiga vidderna i kroppen, tyckte Ottilia Björkman, 20, om skidturen i det flacka och öppna landskapet i Storuman. Detta barndomsminne hade satt djupa spår hos tonsättaren.

ALLA FOTON: MARIA WAXEGÅRD

av Vännernas sångerska Millan Bäckström och bifallet lät inte vänta på sig.

Detta var andra året som Vännerna kunde dela ut rekordsumman 110 000 kr till stipendiaterna. Det hyllade sångarparet i *Breaking the Waves*, sopranen Josefine Mindus och barytonen Jonah Spungin, fick vardera 25 000 kr ur Lars Kritz nya donation, mezzosopranen Lovisa Huledal från *Maskerad kärlek* fick likaså 25 000 kr av Märta Christina och Magnus Vahlquists stiftelse, klarinettisten José Luis Relova Gallego, erhöill 20 000 kr ur Ingrid Maria Rappes fond, och produktionsassistenten Olov Nilsson 15 000 kr ur Arne Svahns minnefond.

Samtliga stipendiater deltog sedan i Vännernas avslutande måltid på folkhögskolan – bjudna av donatorerna Rune Gyllander, Jan Schönborg och Ettan Bratt.

– En perfekt avslutning på sommaren i Vadstena, tyckte Lovisa Huledal.

MARIA WAXEGÅRD

– Hur upprepar man dubbla succéer?

Konstnärlige ledaren Nils Spangenberg vändades. Akademien har rönt större uppmärksamhet och tankarna på framtiden gör det "jättekämpigt" erkände han.

Nya vänner...

– Jag är överväldigad av vändagen, sade textildesignern och pedagogen Ingalill Green Piir från Stockholm som fann en ny vän i Christina Tobeck, fil dr i musikhistoria.

... och goda.

– Vi kommer gärna tillbaka, intygade professorn i ögonsjukdomar, Jan Ygge och hustrun Britt-Marie, docent, som uppskattade vändagen stort och slagit följe med donatorerna Jan Schönborg och Rune Gyllander från Stockholm.

– Det bästa avslut man kan tänka sig i Vadstena, tyckte stipendiaten Lovisa Huledal om eftersitsen med stipendiegivaren Märta Christina Vahlquist och skälade i glädje.

Sjung hennes sånger!

Alice Tegnér är hennes favorit. Stram. Med ett alldeles eget tonspråk.

Det förklarar mezzosopranen Lovisa Huledal. Hon vill lyfta fram kvinnliga tonsättare. Hon gav en bejublad konsert i Klosterkyrkan i Vadstena i somras. Tillsammans med pianisten Filip Michalek.

Varför kvinnor?

– De är ju i hög grad en del av musikhistorien, men förpassade till salongerna. I dag finns dessutom få inspelningar. Det finns endast lite musik bevarad och bara i originaltonsättningar som gör att de sällan framförs.

– Jag har ända sedan studentåren fascinerats av deras liv och verk, förklarade Lovisa. Hur de stöttade varandra och spelade varandras musik. Hos Cecile Chaminade är det lättare att finna dramatiska stycken, liksom hos Helena Munkteall. Somliga är mer kända som Clara Schumann och Fanny Mendelssohn. Andra som Caroline Ridderstolpe är totalt okänd.

Konserten inleddes med hennes sånger för pianoforte. Inte mindre än elva kvinnliga kompositörer från tidigt 1800-tal till 1930-talet presenterades.

– Jag vill lyfta fram det som är bra, fastslog Lovisa Huledal.

MARIA WAXEGÅRD

"En busig liten tjej"

Vännernas egen guide **Viveca Sörensen** berättade om en ovanligt "levande" madonna i Klosterkyrkan. Vännerna fick en fängslande beskrivning av Rosenkransaltaret och dess "bedärande" skulptur.

– Konstnären vid 1400-talets slut tycks verkligen ha haft kul. Han gjorde henne klart annorlunda, mer som en busig liten tjej. Gå inte förbi, utan ta en närmare titt, rådde Viveca.

Madonnan är omgiven av en rosenkrans och betraktades som ett juvelskrin, instiftat av Vadstenaborgaren Märten Skinnare.

– Detta är, enligt Andreas Lindblom, det mest kostbara kyrkan haft, underströk Viveca. Därför är det så tomt i dag när man öppnar dörrarna.

Som publikvärd är Viveca Sörensen också värd en stor eloge för sitt hängivna arbete att samla intresserade i Vadstena för akademiens sak och praktiskt stödja dess arbete.

Kalendarium jultiden 2022

VADSTENA-AKADEMIEN

i samarbete med Kungliga Tekniska Högskolan

The Tale of the Great Computing Machine

Spelas 1 – 16 december i reaktorhallen på KTH i Stockholm.

Urpreniär på nyskriven opera av Åsa och Carl Unander-Skarin, baserad på Hannes Alfvéns berättelse från 1966.

Libretto och kollektiv regi: Nils Spangenberg. Sångare: Anna Larsson, Arina Trostyanetskaya, Elisabet Einarsdottir, Linnea Andreassen, Jakob Högström och John Erik Eleby.

VADSTENA SÅNG- OCH PIANOAKADEMI

Musikalisk salong

torsdagen 24 november kl 19 i Vätternkyrkan

Julkonsert med luciätåg

lördagen 10 december kl 16 på Brunneby gård
Biljetter via Kammarmusik i Östergötland www.slottsmusik.se

NORRKÖPINGS SYMFONIORKESTER

Julkonsert

fredagen 16 december kl 18 De Geerhallen

Trettondagskonsert

torsdagen 5 januari kl 17 De Geerhallen

Favoritsystrar

Inför lyckliga och stolta föräldrar erövrade mezzo-sopranen **Rebecka Wallroth** andra priset i årets internationella Stenhammartävling för operasångare i Norrköping. Hon är syster till sopranen **Johanna Wallroth**, som OXÖGAT uppmärksammat för hennes framgångar vid Vadstena-Akademierna och senast som ny klassisk artist i P2. Rebeckas frustande ilska i hämndarian av Händel *Vani sono I lamenti* och hennes imponerande engagemang i Mozarts *Ah Scostati.. Smanie implacabili* ur *Così fan Tutti* däckade "alla", och kan avnjutas på www.stenhammarcompetition.se

Ge bort i julklapp!

Årsavgiften för medlemskap i Vadstena-Akademierna Vänner är 300 kr eller 500 kr för par. Betala på bankgiro 294-4569 eller swisha till 123 129 3000. Glöm inte att uppge namn!

Är du redan vän? Inbetalningsavi kommer i mars 2023.

OXÖGA "Oxöga, oval åskådarsöppning i slutna teaterloge, efter det motsvarande fr. *oeil de boeuf*, vilken beteckning gives runda fönsteröppningar i allm." [Svensk Uppslagsbok, 1934 års upplaga.] Oxögat ger möjlighet att observera utan att bli observerad och har fått ge namn åt medlemsbladet.

VADSTENA-AKADEMIENS VÄNFÖRENINGIS STYRELSE 2022-2023

ORDFÖRANDE: **Ettan Bratt**, Lidingö, 070-745 38 99, ettan@ettanbratt.se

SEKRETERARE: **Millan Bäckström**, Vadstena, 0768 -31 06 94, millan317@hotmail.com

KASSÖR T.O.M 31/12 2022: **Stefan Gunnarsson**, Vadstena, 0702-66 48 00, stefangunnarsson@live.se

KASSÖR FR.O.M 1/1 2023: **Judit Wassrin**, Vadstena

MEDLEMSANSVARIG: **Bengt Horn**, Motala, 0706-77 71 93, bengt.horn@boremail.com

KLUBBMÄSTARE: **Jan Johansson**, Vadstena, 0706-85 30 03, jannemobel@telia.com

PUBLIKANSVARIG: **Viveca Sørensen**, Vadstena, 0739-38 01 04, vivecaoes@outlook.com

AMBASSADÖR: **Loa Falkman**, Stocksund, 0708-55 04 23, rosy.falkman@gmail.com

LEDAMOT: **Ture Rangström**, Stockholm och Gryts skärgrård, 0705-36 82 09, rangstromture@gmail.com

LEDAMOT: **Rune Gyllander**, Stockholm, 0703-59 20 60, runegylander@gmail.com

REDAKTÖR för Oxögat: **Maria Waxegård**, Norrköping, 0768-40 81 81, maria.waxegard@telia.com

Vadstena Sparbank

vadstena buss

alatrick

Ny sponsor

Vi har glädjen att hälsa en ny sponsor välkommen. Hos **Blomsterglädje** i Motala kan Vännerna nu köpa blommor till ett fördelaktigare pris. Vi gläds åt detta blomstrande företag med en stor smiley!

Efter höstens sensationella nobelpris till upptäckten om människans evolution, föreslår vi att nästa pris går till den forskare som kartlagt människans förmåga att musicera och njuta av musik.

Det är många som sätter värde på god musik, inte minst våra högt värderade sponsorer **Vadstena Sparbank, Strandbergs Mode, Vadstena Buss, Alatrick** och numera även **Blomsterglädje**.

Kanske just du också vill bli en av Vännernas sponsorer? Kontakta i så fall undertecknad.

JAN JOHANSSON